

Redakcja: Sławomir Poleszak (zastępca dyrektora IEŚ), Agnieszka Zajdel (sekretarz redakcji), Aleksandra Kuczyńska-Zonik, Jakub Olchowski, Konrad Pawłowski, Agata Tatarenko

Nr 1339 (79/2025) | 25.04.2025

ISSN 2657-6996

© IEŚ

Krzysztof Fedorowicz

Pakistan w polityce zagranicznej Białorusi. W poszukiwaniu nowych możliwości współpracy

W kwietniu 2025 r. oficjalną wizytę w Mińsku złożył premier Pakistanu Shehbaz Sharif. Była ona potwierdzeniem stopniowo rozwijających się od kilkunastu lat relacji białorusko-pakistańskich. Główną przestrzenią współpracy, istotną zwłaszcza dla strony białoruskiej, jest gospodarka. Władze w Mińsku zapowiedziały realizację wspólnych przedsięwzięć w zakresie produkcji maszyn rolniczych oraz zaprosiły na Białoruś 150 tys. pakistańskich migrantów zarobkowych.

Początki współpracy. Bezpośrednie relacje Białorusi z Pakistanem mają swój początek w pierwszej połowie lat 90. XX w. Pakistan jako jedno z pierwszych państw świata uznał Republikę Białoruś 31 grudnia 1991 r. Mimo tego stosunki dyplomatyczne oba państwa nawiązały dopiero 3 lutego 1994 r. W ciągu 20 lat odbyło się niewiele spotkań pomiędzy przedstawicielami obu państw. Białoruskie delegacje odwiedzały Pakistan czterokrotnie: premier w 1995 r., minister gospodarki w 1997 r., minister spraw zagranicznych i wicepremier w 1998 r. Z kolei ze strony pakistańskiej Białoruś odwiedzili jedynie minister rolnictwa w 1998 r., minister ds. inwestycji w 2012 r. oraz minister obrony w 2014 r.

Również wolumen wzajemnych obrotów gospodarczych nie wskazywał na aktywizację dwustronnych relacji. W latach 1993-2016 wymiana handlowa między Białorusią a Pakistanem wyniosła zaledwie 990 mln USD. Do głębszego rozwoju stosunków brakowało przede wszystkim politycznej woli obu stron i chęci przełamania dotychczasowych ograniczeń geopolitycznych, które dość mocno wpływały na ogólny poziom kontaktów. Zauważalna zmiana nastąpiła na przełomie 2014/2015 r., co prawdopodobnie miało związek ze zmianą polityki Rosji wobec Pakistanu. W pierwszej połowie 2014 r. Rosja zniosła embargo na dostawy broni do Pakistanu, które obowiązywało jeszcze od czasów radzieckich. To oznaczało zasadniczą zmianę rosyjskiej polityki wobec tego regionu i otworzyło nowe możliwości rozwoju kontaktów dla białoruskiej dyplomacji.

Nowe otwarcie. Na przełomie 2014/2015 r. w relacjach białorusko-pakistańskich nastąpiła zauważalna aktywizacja dwustronnych stosunków, szczególnie w wymiarze politycznym. W lipcu 2014 r. doszło do otwarcia ambasady Białorusi w Pakistanie, a rok później ambasady Pakistanu w Białorusi. Od momentu utworzenia stałych misji dyplomatycznych odbyło się wiele wzajemnych wizyt, w tym na najwyższym szczeblu, podpisano szereg porozumień dwustronnych i powołano instytucje odpowiedzialne za pogłębianie współpracy. W maju 2015 r. miała miejsce pierwsza w historii wizyta Alaksandra Łukaszenki w Pakistanie. Podpisano wówczas strategiczne dokumenty polityczne dotyczące relacji dwustronnych, m.in. Deklarację z Islamabadu o partnerstwie białorusko-pakistańskim. Z kolei podczas wizyty premiera Pakistanu w Mińsku w sierpniu 2015 r. podpisano Traktat o przyjaźni i współpracy między Białorusią a Pakistanem. Ponadto w celu ułatwienia współpracy gospodarczej doszło wówczas do powołania Wspólnej Komisji Pakistanu i Białorusi ds. Handlu i Współpracy Gospodarczej.

W październiku 2016 r. oficjalną wizytę w Pakistanie złożył ponownie Alaksandr Łukaszenka. Wydano wówczas oświadczenie prezydenta Republiki Białorusi i premiera Pakistanu o konieczności ścisłej współpracy na arenie międzynarodowej. W tym celu doszło do uruchomienia stałego mechanizmu konsultacji politycznych pomiędzy ministerstwami spraw zagranicznych obu krajów, a także do pogłębienia współpracy międzyparlamentarnej i wizyty przewodniczącego Senatu Islamskiej Republiki Pakistanu w Republice Białorusi w lutym 2017 r. oraz wizyty przewodniczącego Izby Reprezentantów Zgromadzenia Narodowego Republiki Białorusi w Pakistanie w kwietniu 2017 r. Nastąpił także rozwój współpracy wojskowej, czego przejawem była wizyta w Mińsku w grudniu 2018 r. przewodniczącego Kolegium Połączonych Szefów Sztabów Sił Zbrojnych Pakistanu. Jednak intensywnie

rozwijająca się działalność polityczno-dyplomatyczna nie przełożyła się na spodziewane przez Białoruś korzyści gospodarcze, które były głównym jej celem. Nie osiągnięto wyraźnego wzrostu wymiany handlowej ani jej dywersyfikacji. Zarówno w latach 90. XX w., jak i wówczas najważniejszym produktem dostarczanym na pakistański rynek były białoruskie traktory, których udział w stosunku do całego białoruskiego eksportu do tego kraju wyniósł aż 72%.

Reaktywacja. Po kilku latach intensywnej współpracy w wymiarze politycznym i braku realnych efektów gospodarczych relacje Białorusi z Pakistanem powróciły do standardowej formuły. Jednak zmiana światowej architektury bezpieczeństwa w wyniku agresji Rosji na Ukrainę w 2022 r. i współudziału Białorusi w tym konflikcie poprzez udostępnianie swojego terytorium stronie rosyjskiej spowodowały, że Mińsk znalazł się w międzynarodowej izolacji, co ma negatywne skutki dla białoruskiej gospodarki. To m.in. spowodowało ponowne zainteresowanie strony białoruskiej rozwojem kontaktów z Pakistanem, tym razem w celu osiągnięcia realnych korzyści gospodarczych.

Mocnym impulsem do podjęcia działań w tym kierunku stała się oficjalna wizyta Alaksandra Łukaszenki w listopadzie 2024 r. w Pakistanie, podczas której strony uzgodniły przede wszystkim, że skoncentrują swoje wysiłki na uzyskaniu praktycznych rezultatów ekonomicznych. Uznano, że należy zwiększyć tempo wzrostu wzajemnych stosunków handlowych i przenieść je na nowy poziom. W tym celu podpisano plan kompleksowej współpracy białorusko-pakistańskiej na lata 2025-2027. Zakłada on przyspieszenie wdrażania porozumień dwustronnych mających na celu wzmocnienie współpracy w różnych obszarach, szczególnie w handlu, rolnictwie, bezpieczeństwie żywnościowym, obronie i technologii. Biorąc pod uwagę wysoki poziom produkcji maszyn rolniczych na Białorusi i opartą na rolnictwie gospodarkę Pakistanu, obie strony zgodziły się na rozwijanie wspólnych przedsięwzięć w zakresie produkcji maszyn rolniczych. Innym ważnym obszarem zainteresowania było wzmocnienie dwustronnego handlu produktami farmaceutycznymi i wyrobami medycznymi.

Potwierdzeniem woli rozwoju wzajemnych relacji była wizyta premiera Pakistanu w Mińsku w kwietniu 2025 r., podczas której doszło do dalszego zacieśnienia kontaktów białorusko-pakistańskich, zwłaszcza w wymiarze gospodarczym. Strona białoruska zobowiązała się do zorganizowania wspólnego montażu autobusów elektrycznych w celu realizacji ambitnego planu przekształcenia jednej trzeciej transportu publicznego Pakistanu na elektryczny do 2030 r. Ponadto uzgodniono utworzenie w Pakistanie wspólnych zakładów montażowych do produkcji maszyn rolniczych. Strony podpisały międzyrządową umowę o readmisji, o współpracy w zwalczaniu przestępczości oraz o współpracy wojskowej. Ponadto Państwowy Komitet Wojskowo-Przemysłowy Białorusi i Ministerstwo Produkcji Obronnej Pakistanu podpisały plan współpracy wojskowo-technicznej na lata 2025-2027.

Podczas rozmów białoruski przywódca wyraził gotowość przyjęcia na Białoruś 150 tys. pakistańskich migrantów zarobkowych. Poinformował, że Białoruś jest zainteresowana przyciągnięciem specjalistów z konkretnych dziedzin i gotowa do stworzenia im niezbędnych warunków do pracy. Prezydent wskazał na szczególne zainteresowanie pozyskaniem pakistańskich specjalistów do pracy na składowisku odpadów chemicznych i biologicznych w Baranowiczach oraz w obwodach witebskim, homelskim i mohylewskim. Ponadto prowadzone są prace nad stworzeniem wspólnego mechanizmu kwalifikacji migrantów. Zapowiedziano także uruchomienie bezpośredniego połączenia lotniczego między Białorusią a Pakistanem. Łukaszenka zauważył, że wielu ludzi z Pakistanu może i chce pracować na Białorusi, która od pewnego czasu boryka się z niedoborami na rynku pracy w wielu dziedzinach.

Wnioski. W trudnej i skomplikowanej sytuacji geopolitycznej, w jakiej znalazła się Białoruś po 2020 r., Pakistan jawi się jako nowa możliwość współpracy na arenie międzynarodowej. Dla Mińska każda potencjalna okazja do rozwoju nowych kontaktów, nawet z państwami tak egzotycznymi i daleko położonymi jak Pakistan, jest dość istotna. Głównym motywem kontaktów jest przede wszystkim współpraca gospodarcza, na której Białorusi zależy najbardziej. W pogarszającej się sytuacji ekonomicznej każda możliwość rozwoju eksportu białoruskich towarów jest warta zainteresowania.

Ponadto Pakistan, zamieszkały przez ok. 240 mln osób, jest liczącym się państwem na arenie międzynarodowej, z dużą armią (ok. 660 tys. żołnierzy), wymagającą regularnych zakupów uzbrojenia. Pakistańskie siły zbrojne w 2024 r. stanowiły dwunastą siłę militarną na świecie z budżetem rocznym na cele obronne w wysokości ok. 10 mld USD. Biorąc to pod uwagę, współpraca wojskowa z Pakistanem może być dla Białorusi obszarem szczególnie perspektywnym i korzystnym z ekonomicznego punktu widzenia.

Nowym elementem współpracy, jaki do tej pory nie był podnoszony przez stronę białorską w kontaktach z partnerami, jest możliwość wypracowania mechanizmów masowej migracji zarobkowej na Białoruś. Podjęcie tego tematu przez stronę białorską może świadczyć o tym, że negatywne tendencje demograficzne i migracyjne Białorusi osiągnęły poziom zagrażający funkcjonowaniu białoruskiej gospodarki. Duży odpływ migracyjny na zewnątrz (szczególnie do Rosji, Polski i na Litwę) w celach zawodowych oraz masowe wyjazdy (ok. 0,5 mln) głównie młodych osób po roku 2020 w wyniku politycznych represji sprawiły, że perspektywy rozwoju gospodarczego Białorusi bez wsparcia migrantów są niekorzystne. Pośrednio potwierdzają to zapisy Koncepcji polityki migracyjnej Republiki Białoruś na lata 2024-2028, gdzie wskazuje się na potrzebę zwiększenia efektywności zarządzania migracjami w celu zagwarantowania narodowych interesów. W tym celu należy zapewnić atrakcyjne warunki podatkowe, socjalne i inne zwiększające napływ do kraju wysoko wykwalifikowanej zagranicznej siły roboczej, a także udoskonalić mechanizmy adaptacji migrantów zarobkowych oraz ich integracji z białoruskim społeczeństwem.

Masowa migracja pakistańskich pracowników może być jednak w przyszłości potencjalnym zagrożeniem dla państw takich jak Polska, Litwa i Łotwa. Dla części migrantów Białoruś może być jedynie państwem tranzytowym w drodze do Europy Zachodniej, a zorganizowany mechanizm przesiedleń może sprzyjać podtrzymywaniu stałego napięcia i nielegalnej migracji na granicy polsko-białoruskiej.